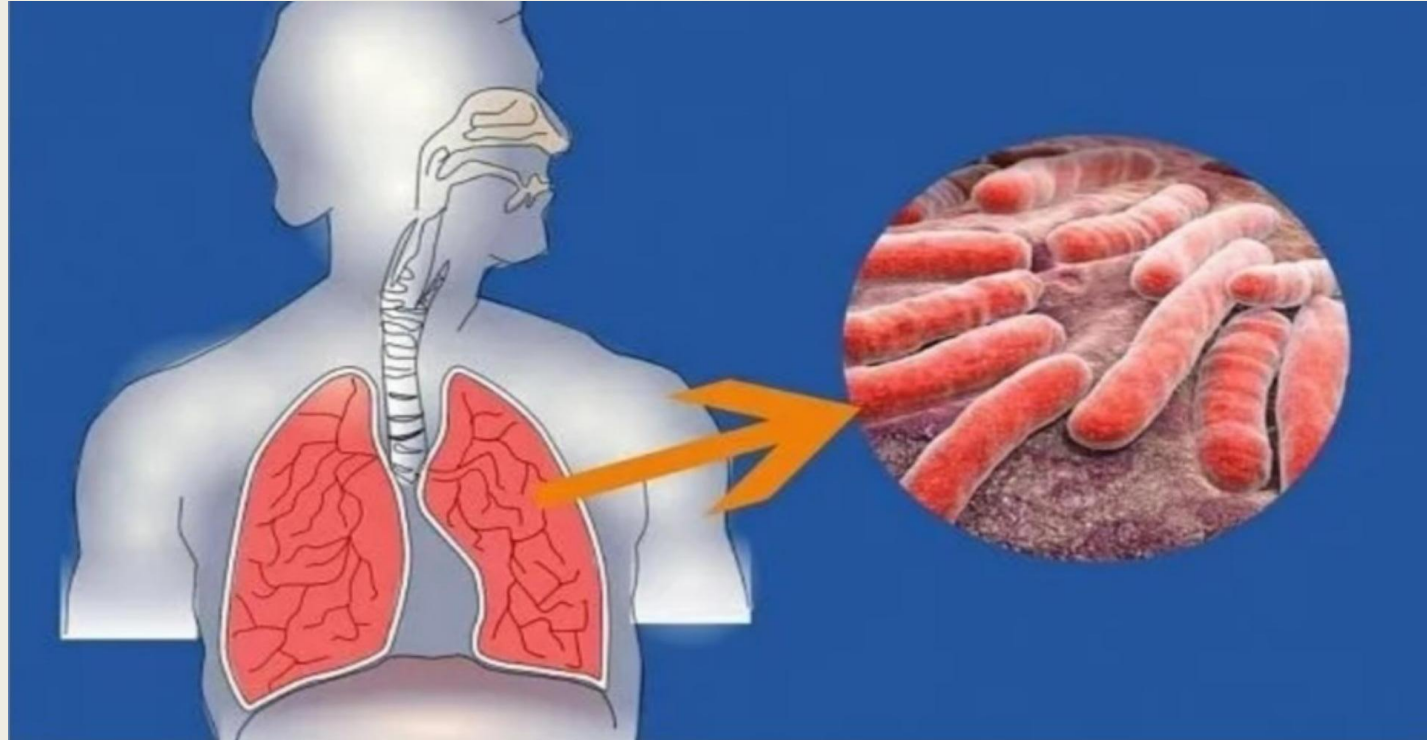

ЖШС « МЕЙІРБИКЕ » КОЛЛЕДЖІ

ӨКПЕ

ТУБЕРКУЛЕЗІ

ТЕКСЕРГЕН : Кенжалиева Маншук Х.

ОРЫНДАҒАН : Сараева Лейла Қ. 378-ТОП МІ

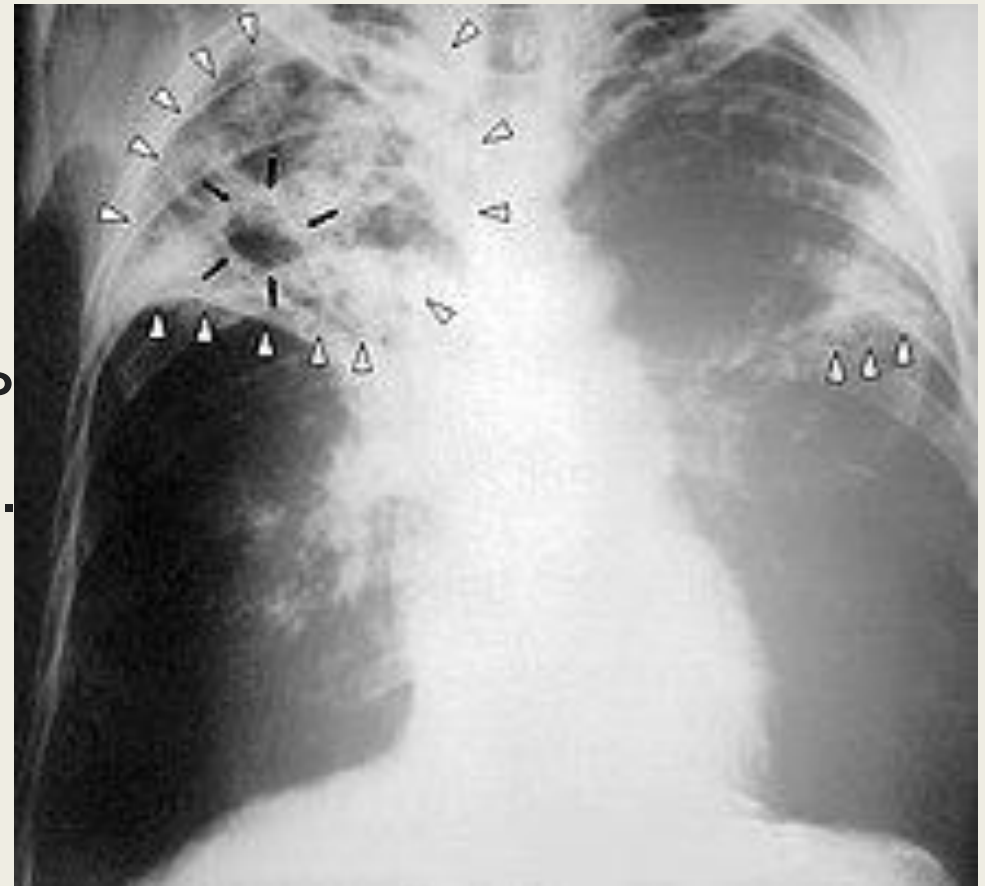
19.11.2021 Жыл

АНЫҚТАМА:

- **Туберкулез** ([лат. туберцұлұм](#) – төмпешік), ескіше: құрт ауру, көксау – адам мен жануарларда болатын созылмалы жұқпалы ауру.

Туберкулездің қоздырғышы – [микробактерияны](#) (“Кох таяқшасын”) неміс микробиологь Р.Кох (1843 – 1910) ашты (1882).

Туберкулез микобактериялары жіңішке, түзу не сәл иіліп келген таяқшалар, ұзындығы 1 – 10,

ТАРИХЫ

- Туберкулез ауруы көне заманнан белгілі. Ауру белгілері бұдан 7 мың жыл бұрын [неолит](#) кезеңіндегі адам сүйегін зерттегенде табылған, біздің заманымыздан бұрын 3 – 2-мыңжылдықта египет мумияларынан анықталған. Туберкулездің клиникасы туралы алғашқы деректер 2 ғасырда өмір сүрген каппадокиялық дәрігер [Аретейдің](#) (Аретаіос) еңбектерінде кездеседі. Одан кейін [Гиппократ](#), [Гален](#), т.б. ғалымдардың еңбектерінде де туберкулез ауруы еске алынады. Бірақ олар туберкулезді жұқпалы ауру қатарына жатқызбаған. Ал [Әбу Әли ибн Сина](#) өзінің “Дәрігерлік ғылымның каноны” деген еңбегінде туберкулезді тұқым қуалайтын аурулар қатарына жатқызған. Туберкулездің жұқпалы ауру екенін бірінші рет италиялық ғалым Дж.Фракасторо (1478 – 1553) дәлелдеді.

ЖҰҚПАЛЫЛЫҒЫ

Жұқпалы аурудың тарайтын негізгі көзі науқас адамнан түскен микробтары бар қақырық. Сау адамға ол негізінен туберкулезбен ауырған адам түкірген қақырықтың ұсақ сұйық тамшылары арқылы не кепкен түйіршіктерін ауамен бірге жұтқанда; сирек жағдайда туберкулезбен ауырған үй жануарларының сүтін шикілей ішкенде, етін шала пісіріп жегенде жұғады. Организмге туберкулез таяқшасының енуі ауруға себепші болғанымен, оның толық дамуы үшін жеткіліксіз. Адамдар туберкулезбен бұрын науқастанып, организмнің [иммунитеті](#) төмендегенде, дұрыс қоректенбегенде (әсіресе мал өнімдерінің белоктары, витаминдер тапшы болғанда), санитарлық-гигиеналық жағдайлар дұрыс сақталмағанда, сондай-ақ аурумен ұзақ уақыт бойы араласқанда ауырады. Туберкулез көбінесе үш жасқа дейінгі балаларда пайда болады, өйткені оларда ауруға қарсы иммунитет әлі де нашар дамыған, сондай-ақ жасөспірімдерде жыныстық жетілу кезеңінде пайда болады. Туберкулез негізінен тұқым қуаламайды. Туберкулезбен ауыратын адамдардың, әдетте, балалары ауру болып тумайды. Бірақ Туберкулезбен ауыратын ата-ана дер кезінде емделмесе, аурудан сақтану ережелерін дұрыс сақтамаса, дертті баласына жұқтырып, баланың Туберкулезбен ауруы мүмкін

ТҮРЛЕ

РІ

Ашық түрінде қақырықта туберкулез таяқшалары болады, сондықтан туберкулездің мұндай түрімен ауыратын адамдар өте қауіпті деп есептелінеді.

Жабық түрінде қақырықта туберкулез таяқшалары болмайды, бірақ дерт асқынатын болса, туберкулездің мұндай түрімен ауыратын науқастар да ауру жұқтырады.

Туберкулез таяқшалары әр түрлі органдарды, көбінесе өкпені зақымдайды. Аурудың біліну сипаты туберкулездің түріне, науқастың жасына, организмнің жалпы жағдайына байланысты.

ТУБЕРКУЛОМ

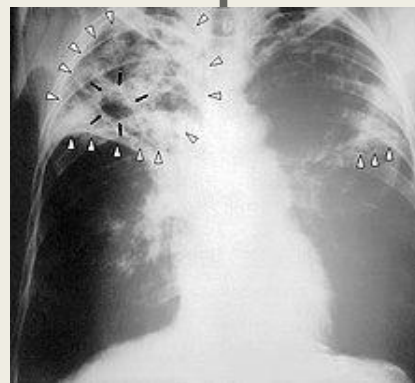
Туберкулома (казеома) - туберкулездің ерекше түрі болып табылады, рентген суретінде ісікке ұқсас, атына сәйкес.

ФИДРОЗДЫ-КАВЕРНОЗНД

ЦИРРОТИКАЛЫ

Цирротикалық өкпе туберкулезі - өкпе және плевраның ауыстыру паренхиматозных органда талшықты дәнекер тінінің өсуімен сипатталады клиникалық формасы, іргелес құрылымдардың қарай оның ауыстыру өкпе зақымдануы көлемінің күрт төмендеуі.

Фиброзно-кавернознды туберкулез- туберкулездің хроникалық түрі, фиброзды кавернаның болуымен сипатталатын, өкпе қуысының фиброзды тінің өзгеруімен байланысты.

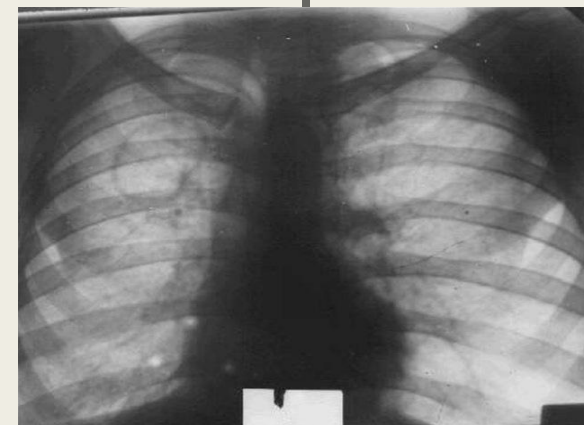
ОШАҚТЫ

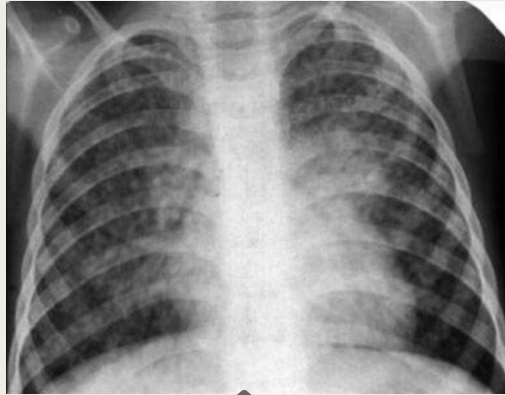

Өкпенің ошақты туберкулезі. Өкпеде, бірнеше сегменттерде, диаметр 1 см- дей қабыну ошақтарының пайда болуымен сипатталады. Клиникалық белгілері әлсіз білінгендіктен, тек флюорографиялық тексеріс кезінде анықталады.

КАВЕРНОЗДЫ

Кавернозды өкпе туберкулезі — ерекше бір түрі өкпеде каверналар табылады.

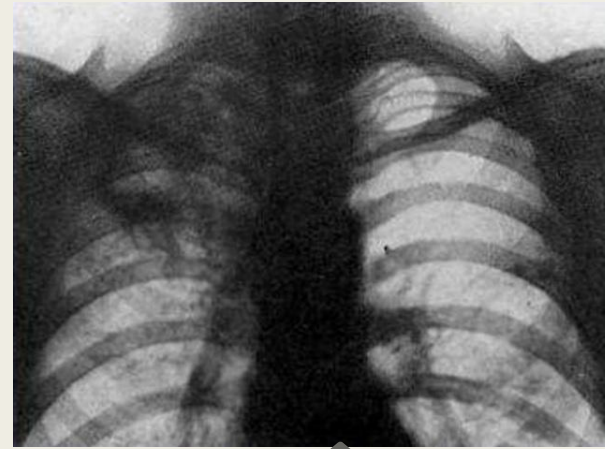
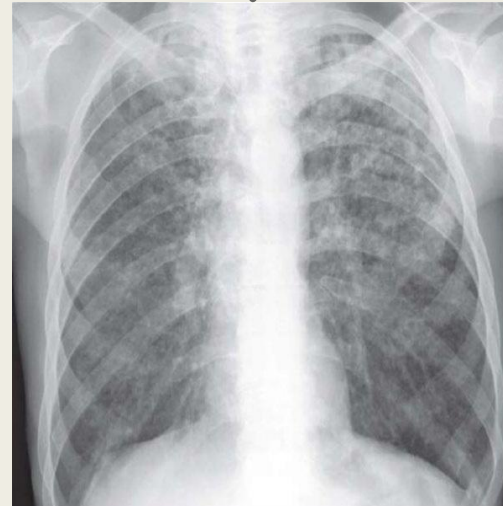

Диссемирлік туберкулез — клиникалық түрі, өзіне бірнеше спецификалық процесстерді біріктіреді, нәтижесінде МБТ таралуы гематогенді лифогенді жолдармен, яғни осымен көптеген клиникалық, патоморфологиялық және рентгенологиялық көріністер тудырады.

ДИССЕМИРЛІК

МИЛИАРЛ

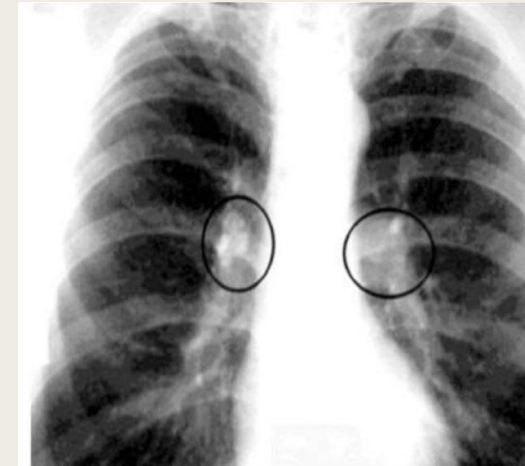
Милиарлы туберкулез- гематогенді түрде тарқашан генерализирленген туберкулез түрі, сипаты бойынша біркелкі қалың ұсақ дән тәрізді туберкулезді төмпешіктер ретінде көрінеді, өкпеде және басқа мүшелерде.

Өкпенің инфилтративтік туберкулезі. Өкпедегі экссудативті қабыну өзгерістерімен сипатталады: пневмония, тұмау белгілеріне ұқсас басталғандықтан, ажырату қиын болады. Диагнозды толық анықтау үшін рентген тексеріс пен Манту белгісіне сүйенеміз.

ИНФИЛЬТРАТИВ ТІ

Нақты зақымдануы ішкі кеуделік лимфа түйіндерінің туберкулезі деп аталатын перифериялық және внутригрудных екеуі лимфа түйіндері, тартылған патологиялық үдерістің бастапқы туберкулез дамуымен байланысты.

ОРТАҚ

■ БЕЛГІЛЕРІ

Аурудың ортақ белгілері дене қызуының көтерілуі, түнге қарай көп терлеушілік, ұйқының қашуы және тәбеттің нашарлауы. Науқас жүдеп, ашуланшақ келеді, жұмысқа қабілеті төмендейді. Туберкулез таяқшалары түскен жердің тінінде кішкентай төмпешіктер пайда болады. Адам организмі сауыға бастаса мұндай төмпешіктер жойылып кетеді. Кейде бұл төмпешіктердің сырты қатты затпен қоршалып, беріштенеді. Мұны некроз ошағы деп атайды. Адам организмі әлсіреп, некроз ошағына қолайлы жағдай туса, сол жерде каберна (қуыс) пайда болады. Осы қуыста туберкулез таяқшалары дамып, кеңірдек арқылы өкпенің басқа бөліктерін зақымдайды. Мұндай науқастардың қақырығында микобактериялар мол болып, қақырыққа қан араласуы, тіпті қан кетуі де мүмкін.

АУРУДЫ АНЫҚТАУ

ТҮРІ

Ауруды әр түрлі әдіспен анықтайды. Туберкулезді ертерек анықтау мақсатымен балаларға тері астына дәрі жіберіп, жаппай тексеру жүргізіледі (Манту реакциясы). Халықты жаппай флюорографиялық (рентгенологиялық жолмен) тексерудің маңызы зор.

АЛДЫН АЛУ

ШАРАЛАРЫ

Туберкулезге қарсы арнайы егу (БЦЖ) жүргізіледі, ол сәби дүниеге келгенде іске асырылады. Ауруды емдеудің терапиялық, хирургиялық, т.б. әдістері табылып, күнделікті дәрігерлік жұмыста қолданылатын болды. Санаторийлерде емделу өте пайдалы. Қазақстанда туберкулезге қарсы жұмысты туберкулез мәселері ұлттық орталығы үйлестіріп отырады. Әрбір облыс орталығында арнаулы диспансер, жергілікті жерлерде олардың бөлімшелері жұмыс істейді. Үкімет туберкулезге қарсы қажетті дәрі дәрмекпен, емдеу орындары төсек-орынмен жеткілікті қамтамасыз етеді.

EMI

- **Туберкулезге қарсы арнайы егу (БЦЖ) жүргізіледі, ол сәби дүниеге келгеннен 3 – 5 күннен кейін іске асырылады. Ауруды емдеудің терапиялық, хирургиялық, т.б. әдістері табылып, күнделікті дәрігерлік жұмыста қолданылатын болды. Санаторийлерде емделу өте пайдалы. Қазақстанда туберкулезге қарсы жұмысты туберкулез мәселері ұлттық орталығы үйлестіріп отырады. Әрбір облыс орталығынданда арнаулы диспансер, жергілікті жерлерде олардың бөлімшелері жұмыс істейді. Республика туберкулезге қарсы қажетті дәрі-дәрмекпен, емдеу орындары төсек-орынмен жеткілікті**